

LIBERTATEA – FUNDAMENT AL CIVILIZAȚIEI UMANE

Pr. Lect. univ. dr. Ionuț Adrian Ghibanu

Vicar Eparhial al Arhiepiscopiei Târgoviștei;

Lector universitar la Universitatea Valahia din Târgoviște, Romania

ighibanu@yahoo.com

ABSTRACT: One of the most important concepts of our world is that of freedom.

In fact, the entire human history is that of the struggle for freedom, for the preservation of freedom as a divine gift, talent given two to be multiplied. In the age of technological civilization today, how do we view freedom? Can the current technical means help us develop it, preserve it, deepen it, or lose it? This article answers these questions.

Keywords: *freedom, civilisation, technology, Christianity, public discourse*

Civilizația creștină este fondată pe libertate, iar din punct de vedere istoric, ea începe odată cu proclamarea Evangheliei, *Marea cartă a libertății* prin excelență, ce susține parcursul nostru existențial. Reperul istoric fundamental al libertății umane este momentul Bunei Vestiri, atunci când Fecioara Maria din Nazaret acceptă liber, ca cea mai pură reprezentată a omenirii, ca din ea și de la Duhul Sfânt să se întrupeze Fiul lui Dumnezeu.¹

Libertatea este cea care manifestă originalitatea identității noastre, oferindu-ne posibilitatea de a ne urma drumul în viață, aprofundând acele daruri naturale ce ne-au fost date de Creator. Libertatea este alegerea neconținută a binelui, mai mult decât capacitatea de a alege.² Omul are valoare numai atât cât este liber, cât poate să urmeze binele și să evite răul. Pentru că libertatea nu înseamnă niciodată a alege să faci răul.

---

1 V. Lossky, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, București, Editura Anastasia, 1996, p. 109.

2 N. Berdiaev, *Spirit și libertate. încercare de filosofie creștină*, trad. rom. Stelian Lăcătuș, București, Editura Paideia, 1996, p. 160.

Pentru mapamondul creștin, libertatea este fundamentul tuturor virtuților³, fără de care nu se poate concepe spațiul personal sau comunitar, fiindcă numai în libertatea de a face binele, de a te manifesta și de a-ți împlini propria vocație poți merge spre desăvârșire.

Libertatea este unul din conceptele esențiale ale civilizației noastre, fără de care nu se poate concepe dezvoltarea și existența lumii noastre. Tot ceea ce s-a creat în lume bun și frumos este rodul libertății, al creativității umane, care numai în condiții de libertate se poate exprima cel mai bine.⁴

De altfel, dacă privim în istoria umanității vedem că lupta pentru libertate pare a fi una din caracteristicile ei cele mai importante. Libertatea este darul cel mai important pe care ni l-a oferit Dumnezeu prin creație⁵, deoarece El ne-a creat din iubire, după chipul Său, du menirea de a înainta pururi întru asemănarea cu El. Dacă nu am avea libertate, nu ne-am putea bucura de nimic, tot ceea ce facem ar fi în afara categoriilor morale, pentru că nefiind liberi, nimic din ceea ce am fi făcut nu ne-ar fi putut să ne fie imputat. Or, Dumnezeu este Libertate absolută, iar noi, oameni suntem chemați la libertatea.

Nici chiar desăvârșirea sau mântuirea nu ar fi posibile fără libertate. Ea este singura valoare care ne conferă identitate și dinamism, posibilitatea de a ne împlini scopul pentru care am fi creați. Apoi, fără libertatea nu se mai pune problema de a putea alege și nici acea de a iubi, căci toate actele noastre ar avea ceva mecanic, determinat, în ele. Omul este ființă morală, iar moralitatea umană se fondează numai pe libertate.⁶

Libertatea este esențială pentru bunul mers al vieții umane, al societății și al civilizației noastre, pentru că numai astfel putem fi noi înșine, nedeterminați de nimic, manifestându-ne cu originalitate și responsabilitate.

---

3 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Libertatea religioasă – temelie a demnității umane", în Daniela Ioana Bordeianu, Erika Androne, Nelu Burcea, *Manual pentru liderul Departamentului de Libertate religioasă*, Casa de editură "Viața și Sănătate", București, 2013, pp. 210-215.

4 K. H. Peschke, *Etica Creștină. Fundamente ale Teologiei Morale*, Lugoj, Editura Dacia Nova, 2003, p. 301.

5 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Religious liberty – a natural human right", în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Ganoune Diop, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (coord.), Les Arsc, France, Editions IARSIC, 2015, pp. 595-608.

6 C. Boloș, "Libertate versus destin în gândirea părinților și scriitorilor bisericești anteriori primului Sinod Ecumenic", în *Studia Universitatis Septentrionis. Theologia Orthodoxa*, 2012, nr. 2, p. 168.

Căci, da, fără libertate nu poate exista responsabilitate și nici imputabilitatea faptelor noastre. Libertatea este totul pentru viața noastră.

Dacă privim astăzi lumea noastră, vedem că libertatea este unul din conceptele fundamentale ale discursului public, social, politic și economic actual, iar lupta pentru libertatea este încă o permanență în toate spațiile mapamondului.

Oamenii sunt conștienți că libertatea este valoarea supremă care stă la baza existenței lor, dar și a civilizației umane și că în absența ei, viața nu este decât un mare lagăr, un iad ce terorizează lumea noastră.

De altfel, cuvântul libertate este cel mai rostit în cadrul discursului public contemporan, pentru că atât liderii de opinie, cât și oamenii simpli conștientizează importanța deosebită a acestei valori extraordinare.

Dar, oare putem fi cu adevărat liberi? Dincolo de ceea ce aparent poate fi perceput și văzut? Adică, cât de liberi suntem dacă depindem din ce în ce mai mult de tehnologie, de ceilalți, de instrumentele materiale ale civilizației noastre?

Se tot vorbește din ce în ce mai mult despre un conflict între tehnologie și cultură, dintre tehnologie și libertatea omului. Și este de ajuns să vedem ce mult ne ocupă din timpul unei zile prezența pe rețelele de socializare, ori utilizarea tehnologiei informației în aproape orice domeniu.

Cum se raportează oare acestea la libertatea noastră? Cum ne limitează sau chiar ne pot fura libertatea noastră mijloacele tehnice contemporane? O pot oare fura ?

În primul rând, trebuie să înțelegem că mijloacele tehnice nu sunt prin ele însele nici bune și nici rele, ci în funcție de felul în care noi le folosim ele ne pot fi de folos, ori pot dăuna. La fel, precum orice alt rod al minții și al mâinilor omului. Este adevărat, astăzi, nu mai putem concepe lumea noastră fără ajutorul tehnologiei și ar fi o greșeală să credem că ar fi nevoie să eliminăm tehnologia din viața noastră, ori să-i limităm utilizarea, ci, mai degrabă, trebuie să avem niște principii clare de relaționare cu ea.⁷

Recenta pandemie, cu limitările ei, ne-a arătat cât de folositoare poate fi tehnologia, mai ales în ceea ce privește comunicarea, în special în ceea ce privește educația, cursurile on line. Dar, în același timp, ne-a arătat⁸ și

7 ***, *Noile mijloace de comunicare socială - un Areopag al timpului nostru*, Târgoviște, Editura Arhiepiscopiei Târgoviștei, 2019, p.7.

8 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Spiritual lessons observed through the Coronavirus Crisis", în *Dialogo. Issue of Modern Man*, 2020, vol.6, no.2, pp. 71-82.

limitele ei, pentru că am văzut că nimic nu poate înlocui prezența umană și relaționarea față către față. A fost nevoie de această experiență limită să ne dăm seama că tehnologia ne poate ajuta foarte mult, dar că ea are și limite clare și de netrecut.

Nivelul de dezvoltare tehnologică al lumii noastre ne descoperă faptul că fără tehnologie nu putem înțelege realitatea lumii noastre, nu ne putem descurca și acționa în viață, dar în aceleași timp, că avem nevoie să ne manifestăm uneori chiar libertatea față de acestea și să acordăm sufletelor noastre prioritate, iar mijloacele tehnice trebuie să le folosim mereu cu discernământ și niciodată contra libertății umane și pentru a limita libertatea de manifestare a omului.

În epoca tehnologiei tot mai avansate a vorbi despre libertatea este o necesitate, pentru că atâtea mijloace tehnice disponibile creează unor tentația controlului și a limitării libertății umane și nu mă refer aici la spațiile dominate de dictatori sau de regimuri autarhice. Această tentație există chiar și în lumea liberă, pentru că oferă posibilitatea unui control mai riguros din partea instituțiilor de stat, apoi mai ales în cadrul corporațiilor transnaționale și peste tot unde există interacțiuni cu mase mari de oameni.⁹

Existența unor coduri deontologice, a unor reguli și limite, a controlului eficace al legii, dar și dezvoltarea unui sistem de înțelegere a tehnologiei și de educație a utilizării ei sunt necesități stringente astăzi.

Nu tehnologia este rea, ci utilizarea ei defectuoasă poate fi rea, folosirea ei contra libertății omului, ori prin lentila profitului permanent și a câștigului imediat, acestea sunt dăunătoare, iar nu tehnologia în sine.¹⁰

Apoi, trebuie să ținem seama că libertatea presupune un proces dinamic, nu este o valoare pe care ai primit-o și o ai mereu, ci pentru ea trebuie să lupți necontenit. Atunci când încetezi să lupți, o pierzi! De aceea, lupta pentru libertate se poate spune că se confundă cu istoria umanității sau că istoria umanității este o neîncetată luptă pentru libertate.

Sunt destule războaie astăzi în lume ce au ca substrat lupta pentru libertate din partea celor agresați, nevoia de a manifesta dorința de eliberare

---

9 M. Himcinschi, R. Brudiu, *Biserica Ortodoxă și provocările viitorului*, Alba -Iulia, Editura Reîntregirea/ Aeternitas, 2020, p. 26.

10 L. Vidican-Manci, *Propovăduirea Evangheliei în era digitală. Impactul catehezei și al predicii asupra „generației digitale” prin utilizarea noilor tehnologii ale informației și comunicării*, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2020, p. 21.

de sub orice opresiune, dar și acel status quo propriu amenințat sub diferite pretexte, mereu îmbrăcate ideologic, economic sau chiar religios.

A fi liber presupune o luptă permanentă, dar care începe în interiorul propriului suflet. Deoarece lupta cu propriile păcate și patimi este cea care ne oferă acea eliberare interioară ce ne conferă posibilitatea de a trăi conform cu scopul pentru care am fost creați.¹¹

Primul care ne răpește samavolnic libertatea este păcatul, iar în spațiul religios creștin acest adevăr este binecunoscut, de altfel, s-a și dezvoltat o întreagă ramură a teologiei ce are în vedere lupta cu patimile și anume ascetica. Sunt cunoscuți numeroși asceți, încă din primele veacuri creștine care au înțeles că dobândirea libertății proprii este direct proporțională cu vindicarea de păcat, cu eliberarea de sub stăpânirea răului sub toate formele sale. Cu cât îți mortifici propriile patimi, cu atât ești mai liber și mai aproape de a-ți manifesta libertatea cât mai deplin.

Nu poate exista libertate, doar exterioară, fără a lua în calcul și pe cea interioară, căci cu cât ești mai dominat de patimi și păcate, cu atât ești mai robit răului și mai puțin liber. De altfel, există o strânsă legătură între libertatea interioară și cea exterioară. Cu cât interior ești mai liber, cu atât ești și exterior.

Iar, aici trebuie subliniat acel paradox al spațiilor concentraționare, unde libertatea exterioară era adesea foarte restrânsă, dar cea interioară era maximă. Să ne amintim de vremea dictaturii comuniste, când nu te puteai exprima liber, dar când s-a creat o adevărată cultură subversivă a rezistenței și a libertății, iar mulți au accentuat și și-au dezvoltat propria lor libertate interioară.

Pe de altă parte, există și o directă legătură între libertatea interioară și cea exterioară.¹² Un om robit de păcate și de patimi, adică neliber interior, nu se va putea de o manifestare liberă exterioară, pentru că el va manifesta în exterior sclavia sa personală și va fi limitat maxim în orice manifestare liberă.¹³

11 G. Manzaridis, *Globalizare și universalitate* (trad.rom.), București, Editura Bizantină, 2002, p.64.

12 Ioan-Gheorghe Rotaru, *Om-Demnitare-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019, pp. 208-215.

13 R. Brague, *Modern cu moderație - timpurile moderne sau inventarea unei înșelăciuni*, București, Spandugini, 2022, p. 17.

Când ne referim la libertate, întotdeauna trebuie să avem în vedere aceste nuanțe, libertatea interioară ca fundament al libertății exterioare, educația spre libertatea și lupta permanentă pentru libertatea.

Libertatea este fundamentală vieții noastre, mai ales că este dar dumnezeiesc și de aceea avem datoria de a o apăra, promova și dezvolta. Este talantul nostru ce ne-a fost dat tocmai pentru a-l înmulți și este unicul mediu propice vieții noastre. Libertatea este fundamentală pentru înțelegerea realității noastre, pentru a ne trăi deplin viața și pentru a merge pe căile mântuirii.

Bibliografie:

- * * *, *Noile mijloace de comunicare socială - un Areopag al timpului nostru*, Târgoviște, Editura Arhiepiscopiei Târgoviștei, 2019.
- BERDIAEV, N., *Spirit și libertate. încercare de filosofie creștină*, trad. rom. Stelian Lăcătuș, București, Editura Paideia, 1996.
- BOLOȘ, C., „Libertate versus destin în gândirea părinților și scriitorilor bisericești anteriori primului Sinod Ecumenic”, în *Studia Universitatis Septentrionis. Theologia Orthodoxa*, 2012, nr. 2.
- BRAGUE, R., *Modern cu moderație - timpurile moderne sau inventarea unei înșelăciuni*, București, Spandugini, 2022.
- HIMCINSCHI, M., BRUDIU, R., *Biserica Ortodoxă și provocările viitorului*, Alba-Iulia, Editura Reîntregirea/ Aeternitas, 2020.
- LOSSKY, V., *Teologia mistica Bisericii de Rasarit*, București, Editura Anastasia, 1996.
- MANZARIDIS, G. *Globalizare și universalitate* (trad.rom.), București, Editura Bizantină, 2002.
- PESCHKE, K. H., *Etica Creștină. Fundamente ale Teologiei Morale*, Lugoj, Editura Dacia, Nova, 2003.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “Libertatea religioasă – temelie a demnității umane”, în Daniela Ioana Bordeianu, Erika Androne, Nelu Burcea, *Manual pentru liderul Departamentului de Libertate religioasă*, București, Casa de editură “Viață și Sănătate”, 2013, pp. 210-215.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “Religious liberty – a natural human right”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Ganoune Diop, Mihnea Costoiu, Li-

viu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (coord.), Les Arsc, France, Editions IAR-SIC, 2015, pp. 595-608.

- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “Spiritual lessons observed through the Coronavirus Crisis”, în *Dialogo. Issue of Modern Man*, 2020, vol.6, no.2, pp. 71-82.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, *Om-Demnitate-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019.
- VIDICAN-MANCI, L. *Propovăduirea Evangheliei în era digitală. Impactul catehezei și al predicii asupra „generației digitale” prin utilizarea noilor tehnologii ale informației și comunicării*, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2020.